

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет здоров'я та фізичного виховання
Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Рівненський державний гуманітарний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Державний заклад «Луганський державний медичний університет»
Комунальний заклад «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти»
Закарпатської обласної ради
Університет охорони здоров'я та соціальної роботи
Св. Єлизавети в Братиславі
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнська науково-практична конференція
з міжнародною участю

СПЕЦІАЛЬНА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ

23–24 жовтня 2025 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2025

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

СМОЛАНКА Володимир – доктор медичних наук, професор, ректор, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – голова організаційного комітету;
МИРОНЮК Іван – доктор медичних наук, професор, проректор з наукової роботи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
СІВОХОП Едуард – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету здоров'я та фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
СТЕБЛЮК Світлана – доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти, заступник декана з наукової роботи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
ФІЛАК Ярослав – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
ФІЛАК Фелікс – кандидат медичних наук, доцент кафедри основ медицини, голова науково-методичної комісії факультету здоров'я та фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
СІВОХОП Ярослав – кандидат педагогічних наук, доцент, директор, Комунальний заклад «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради;
КОЛУПАСВА Алла – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу інклюзивного навчання, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені М. Ярмаченка НАПН України;
ТАРАНЧЕНКО Оксана – доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з сенсорними порушеннями, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені М. Ярмаченка НАПН України;
ДИЧКІВСЬКА Ілона – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет;
СЛОЗАНСЬКА Ганна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
VANSAC Peter – Prof. ThDr., PhD., Dr. h. c. Head of Department of Social Work Institute of bl. M. D. Trčku, Michalovce, Словаччина.

Спеціальна та інклюзивна освіта в сучасному вимірі: досвід та інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Ужгород, 23–24 жовтня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 420 с.

ISBN 978-966-397-553-5

УДК 376'06(062.552)

ISBN 978-966-397-553-5 © ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025
© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2025

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Processes and challenges of inclusive education of Roma children
from socially disadvantaged backgrounds in Slovakia

Vansač Peter, Noga Vladimír, Kenderešová Elena.....12

Інклюзивна освіта та реабілітаційні технології для пацієнтів з ампутованими
кінцівками: європейський досвід та українські перспективи

Антонова-Рафі Юлія Валеріївна, Худецький Ігор Юліанович19

Current status and features of the development of inclusive education
in the United States of America

Batyuk Liliya Vasylivna, Zhernovnykova Oksana Anatoliyivna.....23

The problems of inclusive education during martial law in Ukraine

Vasylenko Olena Viktorivna.....27

Освітньо-інклюзивний капітал: зміни виш-викладання філософії

Діденко Лариса Віталіївна31

Інклюзивні практики підтримки професійної самореалізації осіб з аутизмом
в Україні та Ізраїлі

Іроні Світлана Григорівна.....38

Освіта дітей з ООП в Україні: ретроспективний аналіз розвитку та виклики
воєнного часу

Колупасєва Алла Анатоліївна42

Гуманістичний вимір сучасної спеціальної освіти

Маліновська Наталія Василівна48

Формування інклюзивної компетентності у здобувачів вищої освіти
в умовах університету

Стеблюк Світлана Василівна, Хома Ольга Михайлівна51

Методичний інструментарій інклюзивної освіти: технологічний комплекс
викладання та навчання

Таранченко Оксана Миколаївна55

Упровадження інклюзивного навчання: реалії, труднощі, очікування

Федорчук Наталія Анатоліївна60

Стан інтеграції ідеї універсального дизайну
в інклюзивне освітнє середовище України

Шайнюк Анастасія Ярославівна.....65

НАПРЯМ 2. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

«Шафа інклюзії» як елемент організації інклюзивного освітнього простору
у закладі дошкільної освіти

Богатова Катерина Сергіївна 68

Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку
з мовленнєвими труднощами засобами нейроігор

Васильєва Галина Іванівна, Чепак Марія Вікторівна 70

Система логопедичної роботи з корекції та попередження порушень голосу

Велентєєнко Поліна Євгенівна..... 74

Особливості використання арт-технологій в корекції звуковимови дітей
дошкільного віку

Войтович Оксана Василівна..... 78

Сучасні підходи до проведення уроку в спеціальній школі

Гаяш Оксана Володимирівна, Туряниця Сніжана Петрівна 82

Інклюзивне навчання: умови розвитку та виховання дітей з особливими
освітніми потребами

Диусь Каріна Іванівна, Кас'яненко Оксана Миколаївна..... 86

Особливості корекційної роботи з активізації мовлення у дітей
з відсутністю вербальних засобів спілкування

Довмат Анастасія Володимирівна, Косарєва Оксана Іванівна..... 89

Здоров'язбережувальна компетентність як основа формування здорового
способу життя дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями

**Думнич Кароліна Вячеславівна, Шекула Каріна Володимирівна,
Шолтіс Габрієла Гейзівна..... 93**

Методика формування умінь будувати речення у дітей
старшого дошкільного віку з ЗНМ

Євтушок Вікторія Вікторівна, Косарєва Оксана Іванівна..... 96

Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку
з ПМР засобами наочного моделювання

Євтушок Людмила Василівна, Косарєва Оксана Іванівна 100

Синхронізація всіх видів праксису в дітей із особливими освітніми
потребами

Єфименко Микола Миколайович..... 104

Результати формування прогностичних умінь молодших школярів
з інтелектуальними порушеннями засобами образотворчого мистецтва

Зан Ольга Михайлівна 109

Діагностика рівня сформованості компонентів психологічної готовності до шкільного навчання у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	
Зень Галина Степанівна, Козлюк Ольга Андріївна	113
Аналіз методик корекції заїкання у дітей дошкільного віку	
Казакова Ірина Олександрівна	117
Роль складової структури слова у розвитку комунікативної компетентності дитини	
Кіріллова Анна Олександрівна, Назаренко Валерія Вікторівна.....	123
Педагогічні погляди В.О. Сухомлинського щодо особливостей навчання дітей з ООП у початковій школі у контексті сучасних реалій	
Лавренко Світлана Олександрівна	127
Використання методу візуалізації у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку	
Лешко Крістіна Євгенівна, Хома Тетяна Василівна	129
Особливості соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в закладі освіти	
Лизун Наталія Миколаївна	133
Комунікативні групи як форма роботи з учнями з розладами аутичного спектру	
Літвінова Олена Олександрівна.....	136
Розбудова ефективної освітньої діяльності школярів з розладами аутистичного спектра з опорою на стан сенсо-моторного розвитку	
Мельник Вероніка Миколаївна.....	140
Значимість зорово-моторного праксису для психофізичного розвитку дітей із особливими освітніми потребами	
Мога Микола Данилович.....	144
Використання індивідуального підходу в навчанні дітей з ООП в умовах інклюзивного класу	
Негусторова Юлія Сергіївна.....	148
Формування навичок мовленевої моторики у дітей із дизартрією засобами логопедичного масажу	
Парчук Леся Петрівна	151
Концепція та теоретичні засади раннього втручання у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру	
Пенцак Софія Михайлівна, Слюзанська Ганна Іванівна	154
Формування різних видів контролю у молодших школярів з особливими мовленнєвими потребами	
Рібцун Юлія Валентинівна	158

Розвиток комунікативних навичок у дітей із ЗНМ III рівня засобами казкотерапії	
Руденко Наталія Миколаївна, Ковтонюк Аліна Іванівна	162
Казкотерапія як метод формування соціальних навичок у дітей з особливими освітніми потребами	
Сватко Руслана Сергіївна	166
Використання цифрових ресурсів у навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти	
Семененко Олена Борисівна	170
Організаційні засади у застосуванні комплексного підходу у супроводі дітей з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти	
Скляренко Тетяна Владиславівна, Шарабуряк Альона Анатоліївна, Юдакова Інеса Сергіївна	173
Мистецтво Ебру як шлях до краси, спокою й самовираження дітей з особливими освітніми потребами	
Травнікова Наталя Павлівна	177
Комплексний супровід індивідуального розвитку учнів з порушеннями зору	
Турубарова Анастасія Володимирівна, Смоляк Володимир Мирославович	180
Психолого-педагогічні аспекти застосування рухливих ігор у розвитку моторних навичок дітей з інтелектуальними порушеннями	
Фатич Микола Петрович	184
Ігри-драматизації як засіб розвитку виразності мовлення в дошкільників із дизартрією	
Шостак Ольга Олександрівна, Абрамчук Олена Юрївна	188
Шляхи корекції дислалії в учнів початкових класів засобами логоритміки	
Шостак Ольга Олександрівна, Прит Марина Андріївна	192
Особливості ефективної взаємодії школи та сім'ї в умовах інклюзивного навчання	
Штанкевський Ігор Миколайович	195
Корекція просодичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку із стертою дизартрією засобами інноваційних логопедичних методів	
Юрчук Олексій Іванович, Винник Мар'яна Сергіївна	199
Використання дидактичних ігор у корекції дислалії у дітей дошкільного віку	
Якимець Марія Іванівна	203

Словникова робота – один з найважливіших чинників формування словникового запасу на уроках української мови та літератури для учнів з порушеннями слуху

Ярошинська Наталія Броніславівна207

Даючи знання, не відбирай здоров'я: столи для стояння як шлях до активної та інклюзивної школи

Ясногор Марина Олександрівна, Савіцька Альона Валеріївна, Коновалова Олена Миколаївна.....209

Емоційне благополуччя: сутність та зміст, особливості формування у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення

Яцюк Анастасія Василівна, Джеджеря Клавдія Віталіївна213

НАПРЯМ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Альтернативна та допоміжна комунікація у роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку: психолого-педагогічний аналіз

Бучмей Дар'я Василівна, Мулеса Мирослава Юрійвна217

Інклюзивно-ресурсні центри як ключова ланка в системі підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

Воротинцева Олена Олександрівна, Утьосова Олена Іванівна221

Психолого-педагогічний супровід як ключовий інструмент підтримки дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти

Зобенько Наталія Анатоліївна225

Співпраця з батьками як складова психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі

Кіндрак Тетяна Миколаївна230

Виховання в сім'ї дитини раннього та дошкільного віку з порушеннями інтелекту

Кляп Маріанна Іванівна.....234

Роль психолога у мультидисциплінарній команді раннього втручання

Козак Марія Михайлівна239

Особливості інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти

Левицька Ганна Михайлівна244

Сучасні підходи до психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами в інклюзивному середовищі

Любченко Інна Іванівна, Харченко Ірина Михайлівна, Сажіснюк Алла Петрівна248

Логоритміка як засіб корекційно-розвиткової роботи з дошкільниками з вадами мовлення в інклюзивному освітньому середовищі	
Носуля Валентина Авер'янівна	253
Від формального документа до реального плану: психолого-педагогічна характеристика дитини як ключ до якісного написання висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи в ІРЦ та розробки індивідуальної програми розвитку в закладі освіти	
Слободська Тетяна Вікторівна	255
Комплексна підтримка дитини з особливими освітніми потребами як умова успішної соціалізації особистості	
Сухорукова Алла Федорівна, Гречка Наталія Миколаївна, Лобода Олена Вікторівна	259
Співпраця педагогів та батьків в системі інклюзивного навчання: актуальність, очікування, проблеми	
Федорчук Інна Анатоліївна	264
Психоемоційна підтримка дітей з особливими освітніми потребами під час кризових ситуацій	
Цегельник Тетяна Миколаївна, Гарасим Яна Андріївна.....	268
Розвиток дрібної моторики за допомогою ігор та вправ з кінетичним піском для дітей з особливими освітніми потребами	
Чуприна Юлія Валеріївна	272
Сучасні виклики та перспективи навчання дітей з порушеннями слуху в умовах інклюзії: сурдопедагогічний погляд	
Шевченко Володимир Миколайович.....	274
Супровід родин, які виховують дітей з порушенням слуху	
Юдіна Людмила Іванівна.....	278
Soft skills як ресурс ефективного супроводу дітей з ООП	
Яцина Олена Федорівна	281

НАПРЯМ 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Оздоровчий потенціал доступних для населення міста Ужгорода фітнес-технологій	
Бондарчук Наталія Яківна	285
Фізична терапія та VR-технології як чинники підвищення ефективності відновлення	
Гузак Олександра Юрївна	290
Вплив терапевтичних вправ на опорно-рухову систему людини	
Дуткевич-Іванська Юлія Василівна, Мелега Ксенія Петрівна, Русин Людмила Петрівна.....	294

Педагогічні умови розвитку рухової активності осіб з порушеннями психофізичного розвитку засобами адаптивної фізичної культури Колишкін Олександр Володимирович	297
Теоретична оцінка можливостей та проблеми практичного застосування танцювально-рухової терапії у складних випадках лікування та реабілітації Куц Єва Михайлівна	301
Роль залученості до музики у підтримці резилієнтності внутрішньо переміщених молодших школярів Лук'янченко Ольга Миколаївна	306
Особливості використання засобів фізичної терапії для дітей з церебральним паралічем Мальцева Ольга Борисівна, Самойленко Світлана Михайлівна	311
Інноваційні технології віртуальної реальності в системі соціальної адаптації осіб з хронічними респіраторними порушеннями Мелега Ксенія Петрівна, Кіш Вікторія Павлівна	315
Здоров'язберігаючі технології в діяльності вчителя-логопеда Павлик Лариса Іванівна, Лиса Оксана Іванівна	319
Елементи когнітивно-поведінкової терапії як засіб підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни Потюк Софія Василівна	323
Проблеми впровадження VR/AR-технологій у психосоціально-корекційну роботу дітей з інвалідністю Росоха Наталія Михайлівна	327
Фізіологічні особливості серцево-судинної системи юних футболістів Русин Людмила Петрівна, Шанта Іван Федорович	330
Оптимізація фізичної активності дітей з РАС засобами сенсорної інтеграції Сабадош Мар'яна Володимирівна, Кіш Вікторія Павлівна	333
Використання здоров'язберігаючих технологій у фізичному вихованні інклюзивних груп Сивохоп Едуард Миколайович, Білогур Влада Євгеніївна, Семаль Наталія Володимирівна	337
Арт-терапія як метод збереження психічного здоров'я Соломка Едуард Тіберійович, Мацькович Марія Романівна	341
Розвиток фізичної реабілітації в контексті сучасних реалій Стеблюк Едуард Едуардович, Дубовенко Дмитро Олегович	345
Актуальні питання реабілітації, збереження здоров'я дітей з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення Телегіна Ірина Вікторівна	347

Науково-теоретичні основи застосування оздоровчої гімнастики під час занять зі студентами	
Тулайдан Вікторія Геннадіївна	352
Засоби фізичної терапії підлітків з сколіозом II ступеня в умовах поліклініки	
Філак Ярослав Феліксович, Філак Фелікс Георгійович	356
Порівняльна оцінка ефективності інтегрованої терапевтичної програми для оптимізації статичної постави та профілактики болю в спині серед студентів із тривалою сидячою діяльністю	
Чопей Андріана Василівна, Сабадош Мар'яна Володимирівна	360
Використання ресурсорієнтованих стратегій та мультимодальних засобів навчання в інклюзії	
Якимович Тетяна Дмитрівна, Вархолик Галина Володимирівна, Николин Надія Павлівна	363

НАПРЯМ 5. ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досвід формування ролі тьютора в інклюзивному освітньому просторі України	
Аллахвердієва Наталія Ярославівна	367
Практикоорієнтований підхід у викладанні спецметодики вивчення природознавства на спеціальності «Спеціальна освіта, логопедія»	
Горопах Наталія Михайлівна	370
Роль рефлексивних технологій у формуванні професійної готовності майбутніх логопедів	
Зданевич Лариса Володимирівна, Мисик Олеся Станіславівна	374
Комунікативна компетентність як складова педагогічної майстерності майбутніх спеціальних педагогів	
Кашуба Людмила Володимирівна, Вальо Жанна Георгіївна	379
Синергія педагогічної творчості та спеціальної дошкільної педагогіки у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців зі спеціальної освіти	
Козлюк Ольга Андріївна	383
Підготовка сурдопедагогів для роботи з дітьми з порушеннями слуху в умовах сучасних викликів	
Мостовий Любомир Петрович	387

Соціальна робота з людьми з інвалідністю: польська модель та розробка соціальних проєктів в Україні	
Нохріна Ірина Сергіївна, Швед Ольга Володимирівна, Спіріна Тетяна Петрівна	393
Роль педагогічної практики у становленні професійної компетентності вчителя-логопеда	
Самойлова Ірина Володимирівна, Кулешова Вікторія Володимирівна, Сокол Тетяна Володимирівна ...	398
Використання інтерактивних технологій навчання у вивченні курсу навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта в ЗДО»	
Токар Любов Петрівна	402
Формування толерантності та інклюзивної культури у майбутніх вчителів до професійної діяльності	
Трояновська Марія Миколаївна.....	406
Сенсорна інтеграція як сучасний засіб корекції порушень мовленнєвого розвитку дітей з РАС	
Тушич Анна Анатоліївна, Косарєва Галина Миколаївна	410
Професійна підготовка фахівців для корекційної освіти в умовах широкомасштабної війни рф проти України: національні цінності та патріотичне виховання	
Шевченко Світлана Миколаївна	413

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ:
ПОЛЬСЬКА МОДЕЛЬ ТА РОЗРОБКА СОЦІАЛЬНИХ
ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ**

Нохріна Ірина Сергіївна

*викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Швед Ольга Володимирівна

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Спіріна Тетяна Петрівна

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач
кафебри соціальної педагогіки та соціальної роботи
факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

В Україні соціальна робота з людьми, які мають інвалідність, підтримується як на рівні держави, так і громадськими організаціями (ГО). Яскравим прикладом цікавих соціальних проєктів, які були підтримані державним Фонд соціального захисту людей з інвалідністю, були соціальні активності з людьми з вадами слуху, з синдромом Дауна та з фізичними обмеженнями. Дані проєкти були спрямовані на захист прав інвалідів, соціальну допомогу, реабілітацію та соціальну адаптацію осіб з обмеженими можливостями, а також роботу з їх родинami [4]. Але фінансування обмежене, а кількість ГО, які об'єднують людей з інвалідністю в Україні на 2025 рік складає 464, з яких тільки 113 надає соціальні послуги. Число осіб з інвалідністю за даними територіальних відділень Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю складає 859 785 [2]. Тема соціальної допомоги людям з інвалідністю є актуальною, особливо зараз, коли кількість таких людей збільшується внаслідок війни.

На кафедрі соціальної педагогіки та соціальної роботи є курси «Менеджмент соціального та інклюзивного середовища» та курс

«Практикум із соціального проектування», які вивчають студенти та магістри. В предметі «Практикум із соціального проектування» студенти та магістри детально розробляють соціальні проекти, які можуть бути корисними для громадських організацій та служб соціального спрямування [5]. Кілька розроблених проектів було пов'язано саме з допомогою людям з інвалідністю, дітям з інвалідністю та сім'ям, де виховуються діти з інвалідністю. Деякі цікаві запропоновані проекти втілювались на практиці (наприклад, в м. Сарні в ГО «Спілка батьків дітей та молоді з інвалідністю «Сонячний промінь»», та в м. Києві в ГО «Міжнародна Школа Рівних Можливостей»). Звичайно, нам цікавий іноземний досвід, тому наші студенти в рамках волонтерського проекту ознайомились з роботою спеціалістів з людьми з інвалідністю в Польщі.

Польська модель соціальної роботи з людьми з інвалідністю в наш час представляє собою інтегровану систему підтримки, яка ґрунтується на принципах інклюзії та дотриманні міжнародних стандартів захисту прав людей з інвалідністю. Найбільш важливими складовими цієї моделі є багаторівнева фінансова підтримка, де є державні субсидії, соціальна допомога та пільги, політика працевлаштування через створення адаптованих робочих місць та програми професійної реабілітації, а також освітня інклюзія на всіх рівнях навчання від дошкільної до вищої освіти. В Польщі відбувається трансформація від традиційної інституційної моделі до громадської системи надання послуг, що передбачає розвиток мережі денних центрів, спеціалізованих служб, які допомагають людям з інвалідністю жити самостійно у власних домівках або адаптованих житлових приміщеннях, а також розширення діяльності неурядових організацій, що надають різноманітні соціальні послуги. Система характеризується сталим розвитком завдяки постійному вдосконаленню законодавчої бази, підвищенню кваліфікації фахівців та залученню міжнародного досвіду. Дотримання європейських норм та вимог дозволяє використовувати польський досвід як приклад для України під час модернізації соціальної системи та процесу інтеграції до Європейського Союзу.

Польська система інклюзивної освіти, що розвивається з 1993 року на основі створення інтеграційних класів, орієнтована на забезпечення рівного доступу до якісної освіти через раннє включення дітей з особливими потребами у загальноосвітній простір. Близько 20% школярів потребують спеціальної педагогічної підтримки, а третина – психолого-педагогічної допомоги, особливу увагу приділяють дітям зі слуховими порушеннями. Система функціонує через мережу психолого-педагогічних служб із міждисциплінарними командами

фахівців, які розробляють персоналізовані навчальні траєкторії, надають батькам право вибору між інтеграційними та спеціалізованими закладами, а державне фінансування забезпечує адаптацію інфраструктури та підготовку педагогів [6].

Інклюзивне навчання в Польщі ґрунтується на п'яти фундаментальних принципах: освітня рівність, адаптація навчальних матеріалів та методик відповідно до індивідуальних потреб учнів, професійна підтримка командою спеціалістів, гарантування якості та удосконалення педагогічної компетентності. Практична реалізація польської моделі охоплює комплексний підхід, який включає залучення дітей з особливими потребами до культурно-освітніх програм, трансформацію організаційної структури навчальних закладів та архітектурну адаптацію приміщень для створення безбар'єрного середовища, і саме цей досвід Польщі набуває особливого значення для України, адже українські дослідники М. Лехолетова та С. Сапіга відзначають, що в умовах війни виникають особливі проблеми для людей з інвалідністю, такі як складність пересування та евакуації, потреба в допоміжних засобах, брак реабілітаційного обладнання, соціальне відчуження та проблеми з доступом до інформації, що актуалізує потребу адаптації успішних європейських практик до українських реалій [1, с. 279]. У цьому контексті А. Дуля підкреслює важливість ключових методів роботи соціальних працівників з людьми з інвалідністю: аналізу потреб, консультивання, проведення тренінгів, арт-терапії та формування компетенцій, що актуалізує потребу адаптації європейських практик до українських воєнних реалій [3, с. 115].

Практичне вивчення польського досвіду інклюзивної освіти та соціальної роботи з людьми з інвалідністю було реалізовано через міжнародну академічну мобільність студентів Київського столичного університету імені Бориса Грінченка у вересні 2025 року в м. Любліні в рамках німецько-польсько-українського проекту, участь в якому запропонувала наша партнерська організація «Міжнародна Школа Рівних Можливостей» (Київ), за участю ГО DDK Bronowice (Люблін, Польща) та Jugendkulturarbeit (Ольденбург, Німеччина). Проект продемонстрував глибоке розуміння проблем людей з інвалідністю та ефективність міжнародної співпраці у сфері інклюзивної освіти.

Польська модель характеризується системним підходом, що базується на фундаментальному принципі «нічого про нас без нас» та активному залученні людей з інвалідністю, які виступили не лише як учасники, а як кваліфіковані модератори та консультанти.

Характерною особливістю польської моделі є всебічна та планомірна державна допомога в забезпеченні технічними засобами, що реалізується через відшкодування до вісімдесяти відсотків коштів

за придбання спеціалізованого комп'ютерного обладнання для людей з порушеннями зору, що суттєво розширює можливості отримання сучасних асистивних технологій та засобів соціальної інтеграції для осіб з інвалідністю. Соціальна робота в польській моделі характеризується високим рівнем міждисциплінарності та активним використанням арт-терапевтичних підходів як ефективного інструменту реабілітації та соціалізації.

Таким чином, аналіз польської моделі соціальної роботи з людьми з інвалідністю засвідчує її комплексний характер та високий рівень системності, що робить цей досвід особливо цінним для України. Ключовими перевагами польського підходу є законодавчо закріплені принципи інклюзії, багаторівнева система підтримки від освітньої інтеграції до державного фінансування допоміжних технологій, та активне залучення людей з інвалідністю як експертів-практиків у відповідності до принципу «нічого про нас без нас».

Під час війни держава не має можливості виділяти достатнього фінансування на потреби людей з інвалідністю, тому цю нішу мають заповнювати соціальні проекти, які підтримуються іноземними донорами.

Принцип «нічого про нас без нас» необхідно враховувати, коли громадські організації або соціальні служби розробляють проекти, тобто має бути участь людей з інвалідністю або хоча б опитування, яке має передувати написанню проекту. Тому партнер кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи – громадська організація «Міжнародна Школа Рівних Можливостей» спільно з викладачами та магістрами розробляє новий соціальний проєкт, куди будуть залучені студенти з інвалідністю, які зможуть взяти участь у навчанні в Німеччині, після якого їм буде запропоновано реалізувати свої міні-проєкти для людей з інвалідністю в громадах, на які німецькі партнери виділять фінансування.

Література

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. М. Денисюк та ін. ; ред.: О. В. Епель, Т. Л. Лях, І. В. Силантьєва. Київ ; Ужгород : РІК-У, 2023. 424 с.

2. Громадські об'єднання осіб з інвалідністю, які співпрацюють з територіальними відділеннями Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю станом на 01.07.2025 <https://www.ispf.gov.ua/diyalnist/monitoring-zahodiv-vgoi-perelik-profesij-utos-utog/vzayemodiya-z-gromadskimi-obyednanniyami-osib-z-invalidnistyu>

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

**СПЕЦІАЛЬНА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА
В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ:
ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ**

23–24 жовтня 2025 року

Підписано до друку 25.10.2025. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 24,15. Наклад 100. Замовлення № 1125-103.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»
79000, м. Львів, вул. Технічна, 1
87-100, м. Торунь, вул. Лубічка, 44
Телефон: +38 (050) 658 08 23
E-mail: editor@liha-pres.eu
Свідомство суб'єкта видавничої справи
ДК № 6423 від 04.10.2018 р.